

2

BENESTAR ECONÒMIC, DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA I POBRESA

RESUM

En aquest apartat s'analitza el nivell de benestar econòmic de les llars balears amb les darreres dades disponibles, corresponents a la darrera fase econòmica expansiva fins al 2019, tot just abans del primer any de la covid-19. Els resultats plantegen, amb una mirada del conjunt dels darrers anys, una continuació de la capacitat adquisitiva mitjana de les llars balears en paral·lel a la del conjunt espanyol, mentre que la distribució mostra una tendència definida de forta disminució de les desigualtats i del risc de pobresa.

Concretament, els ingressos mitjans es troben un 3,7 % per sobre de la mitjana espanyola i situen les llars balears en un segon bloc de territoris —després del País Basc, Madrid, Navarra, Catalunya i la Rioja— amb ingressos lleugerament per sobre de la mitjana nacional.

Tanmateix, és especialment remarcable el bot en la millora de les dades d'ençà del 2015, un fet que, en qualsevol cas, s'ha d'interpretar amb una mínima mirada llarga amb les dades de l'enquesta de condicions de vida (ECV), en què les dades del darrer any mostren un lleuger increment de la renda per càpita. Quant a la distribució de rendes, els indicadors de desigualtat de Balears mostren resultats clars de disminució de les desigualtats en paral·lel a la recuperació econòmica, la millora salarial i la intensa creació d'ocupació dels darrers anys. Així, l'any 2019 mostra els valors de l'índex de Gini més baixos del conjunt espanyol, 0,265 i 0,321, respectivament. Per segona onada consecutiva i des d'una perspectiva europea, els valors de desigualtat de les Balears se situen per davall de la UE-28.

Quant als indicadors de pobresa, es detecta un percentatge a les Balears de llars en risc de pobresa similar que a Espanya. Així, la taxa de risc de pobresa de les Balears se situa en un 20,6 %, mentre que al conjunt espanyol és d'un 21 %. En termes absoluts, aquesta taxa suposa que l'any 2019 a les Balears hi havia 236.788 persones en risc de pobresa. A diferència dels indicadors de desigualtat, la taxa de pobresa no ha seguit la tendència descendent en paral·lel al cicle econòmic expansiu.

2.1.

INTRODUCCIÓ¹

Des de la memòria de l'any 2002 el CES analitza els trets bàsics del benestar econòmic a les Illes Balears mitjançant l'estudi de les microdades de diferents fonts estadístiques elaborades per l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Fins a la memòria del 2006, ho va fer amb les dades de l'enquesta contínua de pressupostos familiars, i d'ençà de la memòria del 2007, amb les de l'enquesta de condicions de vida (ECV).

La memòria del 2020 suposa un perllongament d'aquesta línia d'estudi, tot continuant amb l'anàlisi del nivell i les disparitats en els recursos monetaris entre la ciutadania de les Balears. En concret, aquesta memòria ofereix una visió temporal de la seva evolució i compara els indicadors de benestar econòmic des de l'inici de la gran recessió, el 2008. També posa l'èmfasi en l'etapa de recuperació econòmica que transcorre al llarg de la crisi econòmica fins al 2015 i fins al 2019, tot just abans de l'inici de la crisi sanitària de la covid-19. En aquest sentit, més enllà dels valors puntuals del darrer any disponible, l'interès rau a il·lustrar si la fase d'expansió econòmica viscuda durant el quinquenni 2015-2019 s'ha traduït en una reducció de les desigualtats econòmiques i de la taxa de pobresa.

Com ja s'ha comentat abans, la base de dades utilitzada és l'Enquesta de condi-

cions de vida (en endavant, l'ECV) que elabora l'INE², ³. L'ECV està dissenyada per oferir informació harmonitzada sobre condicions de vida i exclusió social en el context dels països de la Unió Europea.

A l'àmbit espanyol, el seu nivell de desagregació territorial màxim és la comunitat autònoma. L'enquesta de condicions de vida es duu a terme a Espanya des de l'any 2004 i la darrera onada disponible és la de l'any 2020. En aquesta memòria s'ha utilitzat especialment la informació corresponent a l'any 2020. Val a dir que la informació d'ingressos de l'ECV es refereix sempre a l'any anterior, raó per la qual a la resta del document quan es parli de l'enquesta de condicions de vida 2020 ens referirem a l'any 2019. Tot i això, atès l'interès per copsar quin ha estat l'impacte de la crisi econòmica derivada de la crisi sanitària, també s'explota alguna informació disponible a l'ECV referent a les limitacions econòmiques de les llars i que sí que es refereixen al 2020.

En línia amb anteriors memòries, la metodologia aplicada és la convencional en la bibliografia. Així, la informació d'ingressos de cada llar es refereix als ingressos monetaris nets i s'ha homogeneïtzat dividint-los pel nombre de membres, d'acord amb l'escala de l'OCDE, la qual reflecteix l'existèn-

2. INE (2021). Enquesta de condicions de vida (ECV). Consultat de: https://www.ine.es/dyngs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736176807&menu=ultiDatos&idp=1254735976608.

3. Per a una exposició extensa de l'ECV i del seu paper per analitzar les condicions de vida en el conjunt de la Unió Europea, es pot consultar: ATKINSON, A.B. i MARLIER, E. (ed.) (2010). *Income and living conditions in Europe*. Eurostat, Statistical books. També es pot consultar <http://www.ine.es/prensa/np526.pdf>, pàg. 9-11.

1. Es pot consultar a l'annex estadístic d'aquest apartat: quadres de l'AIII-11 al AIII-16, la sèrie històrica de les variables indicadors de desigualtat i índex de pobresa per al període 2013-2017. Vegeu el web del CES: <http://ces.caib.es>, a l'apartat Treballs i activitats - Memòria econòmica i social.

cia d'economies d'escala⁴. Per això, d'ara endavant el concepte d'ingressos d'una llar s'utilitzarà com a sinònim dels ingressos totals per individu equivalent. D'altra banda, en tots els càlculs s'ha incorporat el pes poblacional de cada llar.

La resta de l'apartat sobre el benestar econòmic dels ciutadans balears s'ha estructurat de la manera següent: a l'apartat 2.2 es compara el nivell d'ingressos mitjans de les llars de les diferents comunitats autònomes i de l'UE-28, així com la seva distribució relativa; l'apartat 2.3 es dedica a l'anàlisi de la pobresa relativa⁵.

2.2.

EL NIVELL I LA DISTRIBUCIÓ DE RENDES

El primer indicador de benestar econòmic fa referència al nivell mitjà d'ingressos per llar en el decurs de la darrera fase d'expansió econòmica, 2015-2019, a més del primer any de l'inici de l'anterior crisi econòmica, el 2008 (vegeu el quadre III-2.1).

L'enquesta de condicions de vida estima que les llars balears tingueren el 2019 uns ingressos mitjans nets per unitat de consum de 18.787 euros, per sobre de la mitjana espanyola, de 18.116 euros. En termes relatius, els ingressos mitjans de les

llars balears eren un 3,7 % superiors als del conjunt espanyol. En comparació amb la resta de comunitats autònomes, les llars Balears se situen en un segon bloc de territoris —després del País Basc, Madrid, Navarra, Catalunya i La Rioja— amb ingressos lleugerament per sobre de la mitjana nacional (vegeu el quadre III-2.2).

Des d'un punt de vista temporal, el valor del 2019 corrobora el salt quantitatiu de la renda mitjana de les llars balears observat en l'ECV des de l'any 2015 en termes absoluts. Així, atès que els ingressos del conjunt espanyol han evolucionat una mica de manera més moderada, el valor mitjà balear ha guanyat gradualment pes relatiu, especialment amb el salt del 2015, quan se situà un 13 % per sobre de la mitjana estatal i que ha arribat al 15,4 % el 2017. Aquest salt és de tal magnitud que les dades nominals des del 2015 superen les existents just a l'inici de la crisi, 17.548 euros l'any 2008, si bé en termes reals encara estan lleugerament per davall.

Així, sembla que la reactivació econòmica i laboral iniciada el 2015 es traslladà en el fort increment dels ingressos mitjans. Tanmateix, l'evolució any per any s'ha d'agafar amb cautela, ja que les dades de 2018 assenyalen una reducció respecte de 2017, a la vegada que el 2017 suposà un increment molt fort. A més, aquesta reducció és difícil d'explicar sense qüestionar els possibles problemes de grandària de la mostra, malgrat un substancial augment del nombre de llars entrevistades en les darreres onades disponibles. En aquest sentit, el valor mitjà del 2019 obtingut per l'ECV es pot considerar en el seu tram baix.

4. En concret, els adults (14 anys i més) altres que el sustentador principal de la llar computen per 0,5 unitats, mentre que aquest darrer computa la unitat. Per la seva banda, cadascun dels membres menors de 14 anys computen per 0,3 unitats.

5. En l'elecció dels indicadors de desigualtat de rendes i de pobresa s'ha seguit l'informe de síntesi del 2002 de la Comissió Europea.

QUADRE III-2.1. EVOLUCIÓ DELS INGRESSOS A LES ILLES BALEARS (2008-2019)

	2008	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ingressos per unitat de consum, escala OCDE-ECV (€)	17548	15.894	17.894	18.312	19.554	18.420	18.787
Ingressos, escala OCDE-ECV (valor 100 nacional)	102,96	103,15	112,95	111,73	115,45	106,55	103,70

Font: Enquesta de condicions de vida, Ibestat

El quadre III-2.2 ofereix informació d'ingressos per comunitats autònomes corresponents a l'any 2019. Quant als ingressos abans d'impostos directes, aquests palesen la major capacitat de riquesa de l'economia balear, amb uns ingressos de 22.576 euros, també un 3% per sobre de la mitjana nacional (vegeu la columna 6 del quadre III-2.2).

Una vegada computats aquests impostos directes i sense incorporar les transferències socials altres que les pensions, la renda es redueix un 23,1% fins als 17.374 euros, en aquest cas un 3,6% per sobre de la mitjana nacional (vegeu les columnes 4 i 5 del quadre III-2.2). D'aquesta manera, per tant, s'observa l'efecte limitador esperat per sobre de la mitjana provocat pels impostos directes, mentre que l'efecte positiu de les transferències socials, per l'efecte contrari, és inferior al de la mitjana nacional. En qualsevol cas, l'evolució d'aquests efectes està lligada a la conjuntura econòmica i no tant al valor absolut de partida.

A banda de la capacitat adquisitiva mitjana, l'ECV ofereix informació per conèixer si aquesta —una vegada establertes les decisions de despesa— es tradueix en

una capacitat folgada per poder estalviar i afrontar incerteses (vegeu les columnes 8 i 9 del quadre III-2.2). En aquest cas, la capacitat de maniobra és lleugerament inferior a la dels valors del conjunt espanyol.

Una vegada comprovat que el nivell d'ingressos mitjans de les llars balears és superior al de la mitjana de les llars espanyoles, l'anàlisi del benestar econòmic requereix comparar-ne la distribució entre la població. En coherència amb anteriors memòries, l'indicador de referència per analitzar la desigualtat relativa de recursos és l'índex de Gini⁶ (vegeu el gràfic III-2.1).

L'índex de Gini de les llars balears amb la mostra de l'ECV-2020 pren un valor de 0,265, que és clarament inferior al que s'obté per al conjunt espanyol (0,321). Això indica, per tant, un menor nivell de desigualtat entre les llars balears de l'ECV que entre les del conjunt espanyol.

6. L'índex de Gini pren valors entre zero i la unitat. El valor zero correspondria a una distribució perfectament igualitària. És a dir, que, per exemple, un 10% de població amb menys recursos tingués un 10% dels ingressos. El valor unitari indicaria que tots els recursos estarien en possessió d'una sola llar: la més rica. D'aquesta manera, com més baix és l'índex, menor és la desigualtat relativa i a la inversa.

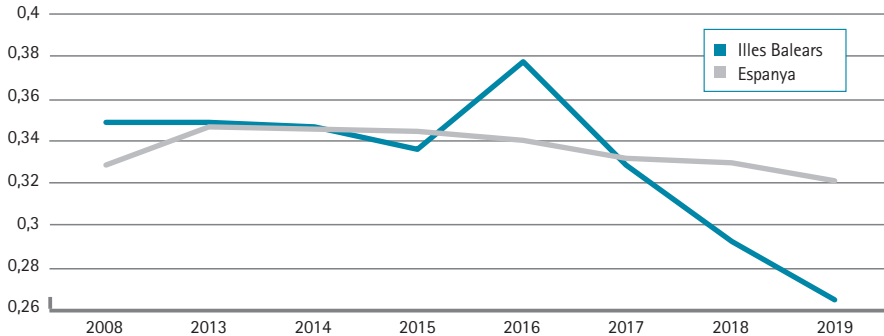
QUADRE III-2.2. INDICADORS DE DESIGUALTAT DE RENDES PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2019)

	Ingressos nets per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos nets sense transferències socials (inclou supervivència i jubilació) per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos nets sense transferències socials (inclou supervivència i jubilació) per unitat de consum (base 100 nacional)	Ingressos bruts per unitat de consum	Ingressos bruts (base 100 nacional)	Percentatge de persones sense capacitat per pagar imprevists	Percentatge de persones amb alguna dificultat per arribar a final de mes*	Índex de Gini	Índex d'Atkinson (0,5)	Índex d'Atkinson (2)
Illes Balears	18.787	17.374	103,62	22.576	103,03	36,6	49,1	0,265	0,062	0,616
Navarra	22.391	21.106	125,89	27.694	126,39	20,1	32,3	0,273	0,064	0,299
Aragó	19.150	18.088	107,89	23.073	105,30	26,0	28,1	0,274	0,067	0,307
Castella i Lleó	18.284	17.238	102,82	22.029	100,54	24,7	33,9	0,279	0,067	0,472
Extremadura	13.297	11.768	70,19	15.329	69,96	46,8	55,4	0,280	0,067	0,352
La Rioja	19.698	18.695	111,50	23.672	108,03	24,5	27,7	0,282	0,068	0,493
País Basc	23.174	21.585	128,74	27.869	127,19	19,0	31,7	0,288	0,073	0,664
Múrcia	14.921	13.583	81,02	17.489	79,82	43,1	56,7	0,288	0,070	0,399
Castella-la Manxa	15.802	14.514	86,56	18.798	85,79	33,1	39,2	0,289	0,071	0,991
Galícia	16.757	15.564	92,83	19.826	90,48	28,1	36,9	0,297	0,080	0,692
Andalusia	14.958	13.453	80,24	17.674	80,66	43,9	53,1	0,308	0,081	0,434
Cantàbria	18.578	17.303	103,20	22.480	102,59	31,5	40,6	0,308	0,082	0,324
Catalunya	20.872	19.443	115,97	25.925	118,31	33,4	45,0	0,317	0,089	0,636
Espanya	18.116	16.766	100	21.912	100	35,4	45,2	0,321	0,083	0,871
Comunitat Valenciana	16.518	15.181	90,55	19.782	90,28	36,8	47,8	0,323	0,093	0,648
Madrid	21.429	20.304	121,10	26.686	121,79	30,1	42,2	0,329	0,092	0,843
Illes Canàries	14.990	13.469	80,34	17.563	80,15	63,1	66,7	0,331	0,099	0,749
Astúries	18.028	16.393	97,77	21.568	98,43	27,6	34,0	0,340	0,104	0,661

Font: Enquesta de condicions de vida, l'ebestat

(*) Percentatge de persones amb molta dificultat, amb dificultat i amb certa dificultat.

Gràfic III-2.1.
Evolució de l'índex de Gini a les Illes Balears i a Espanya (2008-2019)

Font: Enquesta de condicions de vida, Ibestat

El mateix quadre III-2.2 permet comparar les Illes amb la resta de comunitats autònomes, tot il·lustrant un posicionament de les Balears com la comunitat amb un nivell més baix de desigualtat. Malgrat aquest posicionament favorable de les Balears en el context estatal ja s'observà amb les dades de 2018, una davallada tan intensa necessàriament s'ha d'interpretar amb la cautela de la mostra de l'ECV i esperar a la confirmació d'anys posteriors a la crisi pandèmica. Sigui com sigui i amb la cautela de confirmació en futures onades de l'ECV, el fet més destacat és que mentre estructuralment els nivells de desigualtat de les Illes balears eren similars al de la mitjana estatal, per segon any consecutiu es desentén del conjunt estatal i són significativament inferiors fins al punt de situar-se com la comunitat amb un índex de desigualtat més baix.

Si es fa una lectura temporal, s'observa que l'indicador de desigualtat ha mantingut la seva tendència de reducció en paral·lel a la recuperació econòmica. Així, el gràfic III-2.1 mostra com el 2019 representa el ter-

cer any consecutiu de reducció i com, per segon any consecutiu, el seu valor davalla de 0,3. Per tant, això sembla assentar la hipòtesi que l'onada expansiva econòmica viscuda tot just abans de l'esclat de la crisi sanitària de la covid-19 es traslladà en una intensa reducció de les desigualtats a les Balears fins al punt d'assolir, amb escreix, el seu valor més baix de la sèrie històrica.

Com és habitual en aquesta memòria, s'analitza fins a quin punt els resultats de desigualtat econòmica poden ser sensibles als indicadors esmerçats. Per això, en el que segueix es comenten els valors obtinguts amb l'indicador d'Atkinson i l'S80/20. La utilització de l'indicador d'Atkinson⁷ (0,5) ofereix una imatge similar: 0,062 a les Balears per 0,083 a Espanya. En el mateix sentit, l'Atkinson (2) mostra per a les Illes Balears un valor significativament inferior que per

7. Els valors entre parèntesis de l'indicador d'Atkinson es refereixen al paràmetre d'aversion a la desigualtat, de tal manera que com més gran és el paràmetre més es penalitzen les situacions extremes en les dues coes de la distribució. En ambdós casos, com més gran (petit) és el valor dels indicadors, més desigual (igual) és la distribució dels ingressos.

al conjunt espanyol (0,616 per 0,871). Aquest fet, també constatat en anteriors onades de l'ECV, assenyalava que la distribució a la coa baixa és més igualitària a les Balears que al conjunt espanyol, i entre les menys desigualitàries de l'Estat espanyol.

Si l'enfocament territorial de comparació s'amplia al nivell dels països de la Unió Europea, es referma un fet ben nou ja assenyalat a la memòria del 2020, ja que, per segon any, el nivell de desigualtat de rendes per al 2019 se situa per davall del nivell de la zona euro. Aquí cal notar que fins ara era un fet estructural —independent de la fase del cicle econòmic analitzat— que l'índex de Gini balear, malgrat que és similar a l'espanyol, se situava sempre entre els més

alts dels països integrants de la Unió Europea. Doncs per segona onada consecutiva de l'ECV, els valors balears se situarien entre els de països amb menor desigualtat.

En la mateixa direcció apunta un altre indicador alternatiu, S80/20, que compara les rendes acumulades pel 20 % de les llars més riques i el 20 % de les llars més pobres. En aquest cas, les llars balears més riques acumularien 4,1 vegades més renda que les més pobres, quan aquest valor per al conjunt dels països integrants de l'euro pren un valor de 5,0, i a Espanya, de 5,8 (vegeu el quadre III-2.3). Tanmateix, cal no oblidar que aquests valors s'han d'interpretar amb cautela i esperar que es confirmi en properes onades de l'ECV.

QUADRE III-2.3. ÍNDEX DE DESIGUALTAT I RISC DE POBRESA A LA UNIÓ EUROPEA (2020)

	Índex de desigualtat de Gini	S80/S20	Taxa de risc de pobresa
Eslovàquia	0,228	3,3	11,9
Eslovènia	0,239	3,4	12,0
Rep. Txeca	0,240	3,3	10,1
Bèlgica	0,251	3,6	14,8
Finlàndia	0,262	3,7	11,6
Illes Balears	0,265	4,1	20,7
Holanda	0,266	3,9	13,2
Àustria	0,275	4,2	13,3
Dinamarca	0,275	4,1	12,5
Suècia	0,276	4,3	17,1
Hongria	0,280	4,2	12,3
Malta	0,280	4,2	16,8
Irlanda	0,283	4,0	13,1
Polònia	0,285	4,4	15,4
França	0,292	4,2	13,6
Croàcia	0,293	4,8	18,3
Alemanya	0,297	4,9	14,8

continua

	Índex de desigualtat de Gini	S80/S20	Taxa de risc de pobresa
EU (zona euro)	0,302	5,0	16,4
Estònia	0,305	5,1	21,7
Grècia	0,310	5,1	17,9
Xipre	0,311	4,6	14,7
Portugal	0,319	5,1	17,2
Espanya	0,321	5,8	21,0
Luxemburg	0,323	5,3	17,5
Regne Unit*	0,325	5,6	18,6
Itàlia	0,328	6,0	20,1
Lituània	0,354	6,4	20,6
Bulgària	0,408	8,1	22,6

Font: Elaboració pròpia i Enquesta de condicions de vida, lbestat
 (*) Dades referents a 2017.

2.3.

LA POBRESA RELATIVA A LES ILLES BALEARS⁸

L'apartat anterior sobre distribució de rendes s'ha dedicat a analitzar el conjunt de la població tenint en compte tant les llars amb més recursos com les de menys recursos. En aquest sentit, els indicadors utilitzats són sensibles, en major o menor mesura, segons l'avversió a la desigualtat implícita en cada indicador, a la situació de totes les llars. En canvi, aquest apartat es dedica a analitzar un grup més específic de població, com ara les llars amb menys recursos. L'objectiu és determinar el percentatge (taxa) de llars amb un nivell de recursos per sota d'un determinat llindar, que està en relació amb el que es pot considerar el nivell de vida estès entre la població d'un territori, de manera que les

llars per sota d'aquest llindar són considerades en risc de pobresa.

Com és obvi, l'establiment d'un llindar monetari concret és una tasca difícil, possiblement arbitrària, i esdevé encara més complicada quan en l'anàlisi s'inclouen realitats socioeconòmiques diferents com les representades per les distintes comunitats autònomes. Per tot això, la metodologia adoptada en aquest apartat és l'estàndard en aquests tipus d'estudis⁹, és a dir, s'ha aplicat el concepte de pobresa relativa i no el d'absoluta¹⁰.

D'aquesta manera, s'han considerat llars en risc de pobresa les que disposen d'ingressos inferiors a un 60 % dels ingressos

9. Vegeu: INE. «Estudio descriptivo de la pobreza en España. Resultados basados en la Encuesta de condiciones de vida 2004».

10. Entre els avantatges del concepte de pobresa relativa hi ha el fet que es té en compte que el cost d'accés a alguns béns i serveis és diferent en una societat rica que en una de pobra. A més, l'enfocament de pobresa relativa engloba la pobresa absoluta.

8. Vegeu: Eurostat. *Income, poverty and social exclusion*. Brussel·les, 2000.

de la mediana de les llars del seu territori de residència¹¹. En aquest sentit, cal fer notar que el que es calcula és el percentatge de llars o persones de cada comunitat autònoma que té uns recursos inferiors a una determinada quantitat. Atès que s'analitza la pobresa relativa, el nombre llindar de referència és diferent a cada comunitat autònoma, que és més elevada als territoris més rics i a l'inrevés (vegeu el quadre III-4.4). En el cas de les dades de pobresa, s'ha pogut utilitzar la informació de l'ECV-2020 i, per tant, les dades d'ingressos del 2019.

Així, mentre aquest llindar se situa en els 11.018 euros a les Illes Balears, en el cas del conjunt espanyol aquest llindar correspon als 9.626 euros. Com és obvi, la taxa de llars en risc de pobresa s'ha de calcular amb els valors de cada territori. En cas contrari, si s'aplicàs el mateix valor per a totes les comunitats autònomes (per exemple, el llindar del conjunt espanyol) la taxa seria inferior a les comunitats riques i major a les pobres. Val a dir que aquest llindar per a les llars balears ha augmentat gairebé un 10 % entre les dues darreres onades, un fet que estableix una tendència d'augment implícit en la taxa de pobresa.

Com que el que es calcula és el percentatge de llars a la coa inferior, per analitzar les llars amb més pocs recursos s'acompanyen els resultats amb un segon indicador més restrictiu, que és el percentatge

de llars amb ingressos per sota d'un 40 % dels ingressos de la mediana, que és el que s'anomena en la bibliografia «la població en risc de pobresa extrema».

De les dades de pobresa del quadre III-2.4, cal destacar sis fets estilitzats:

- I. El percentatge de llars en risc de pobresa és del 20,7 %, un valor molt similar al 21 % del conjunt espanyol.
- II. Les dades de 2019 situen les Balears en un bloc intermedi entre les comunitats autònomes amb menor taxa de risc de pobresa (vegeu el quadre 4), si bé semblen dades poc coherents amb els valors de desigualtat de l'apartat anterior.
- III. En comparació amb el valor de la mostra de l'ECV dels darrers anys, el percentatge de llars en risc de pobresa de 2019 s'ha reduït substancialment des d'un 25,9 % del 2014, si bé en aquest cas s'hi mostra una manca de correlació amb el cicle econòmic expansiu, ja que des del 2015, d'alguna manera, està estabilitzat (vegeu el gràfic 2).
- IV. Si, a més dels indicadors d'ingressos, s'hi afegeixen altres indicadors d'accés a béns imprescindibles, la taxa de risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020) augmenta fins a situar-se en el 26,5 %, similar al 26,4 % de la mitjana estatal (vegeu el quadre III-2.3).
- V. Quan la referència de renda és un 40 % de la mediana de llars, la taxa de

11. Cal observar que la utilització de la mediana en lloc de la mitjana implica que únicament s'observaran reduccions en el nivell de pobresa si efectivament s'ha produït una redistribució de recursos en favor de la població pobre. En aquest sentit, cal advertir que l'INE calcula les taxes de pobresa aplicant el mateix llindar a totes les llars del territori espanyol, fet que suposa un biaix.

risc de pobresa extrema se situa a les Illes Balears en un 8 %, per davall del valor estatal, 9,5 %, amb un augment respecte de 2018, quan fou del 6,8 %.

VI. Des d'una perspectiva europea, malgrat les dades globals de desigualtat, el percentatge de llars en risc de pobresa de les Illes se situa per sobre de la zona euro (vegeu quadre III-2.3).

Tanmateix, cal ser prudents amb les dades de l'ECV, ja que en els darrers anys mostra una variabilitat important (vegeu gràfic III-2.2.). Això convida a ser cautelosos amb la interpretació de les dades i esperar properes onades per confirmar les tendències de fons. Si bé l'impacte de la crisi sanitària de la covid-19 segurament trastocarà les tendències estructurals, esperem que només sigui en el molt curt termini.

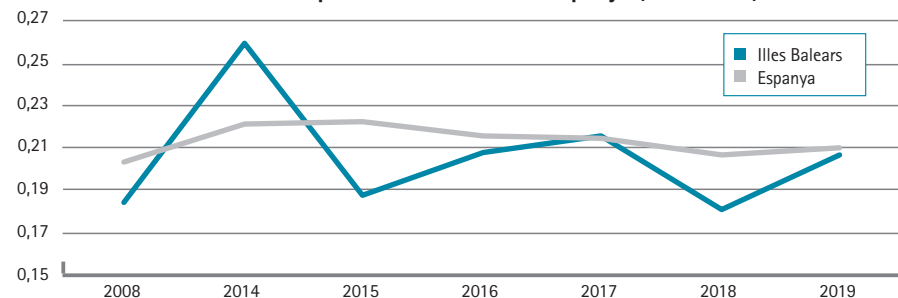
QUADRE III-2.4. TAXA DE RISC DE POBRESA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2019)

	Llindar d'ingressos per persona	Taxa de llars en risc de pobresa	Taxa de llars en risc de pobresa extrema	Taxa risc de pobresa o exclusió social (Estratègia Europa 2020)
Múrcia	7.827	15,3	6,0	22,7
Extremadura	7.204	15,9	4,8	26,0
Castella i Lleó	9.984	16,1	5,8	20,6
Navarra	12.704	17,6	8,6	19,2
La Rioja	10.553	17,7	4,6	21,3
Cantàbria	9.650	18,0	8,7	23,7
Aragó	10.825	18,8	8,3	21,1
Castella-la Manxa	8.668	18,9	8,2	23,9
Andalusia	7.858	18,9	7,1	27,4
Madrid	10.893	19,1	7,7	24,0
País Basc	13.020	19,3	8,5	21,9
Galícia	9.247	20,3	8,9	24,2
Illes Balears	11.018	20,7	8,0	26,5
Espanya	9.626	21,0	9,5	26,4
Catalunya	11.366	21,7	11,5	26,3
Comunitat Valenciana	9.108	21,7	11,5	27,1
Illes Canàries	8.153	22,0	12,5	29,7
Astúries	9.558	22,1	12,2	27,6

Font: Enquesta de condicions de vida, lbestat

Nota: En aquest apartat es calculen les taxes de risc de pobresa a partir del llindar d'ingressos per persona de cada comunitat autònoma.

Gràfic III-2.2.
Taxa de risc de pobresa a les Balears i Espanya (2008-2019)

Font: Enquesta de condicions de vida, Ibestat

REQUADRE III-1.

IBDONA:
ESTUDIS, DADES I PROJECTES

*SUSANA ORTEGA, SUSANA PORTILLO I
AGNÈS RADÓ*
Tècniques de l'IBDona

1.

INTRODUCCIÓ

La Llei 5/2000, de 20 d'abril, de l'Institut Balear de la Dona¹, crea aquest organisme autònom, adscrit a la Conselleria de Presidència, Funció Pública i Igualtat del Govern de les Illes Balears, com l'organisme encarregat d'elaborar i executar les mesures necessàries per fer efectius els principis d'igualtat de la dona i de l'home, impulsar i promoure la participació de la dona en tots els àmbits i eliminar qualsevol forma de discriminació de la dona a les Illes Balears.

1. Llei 5/2000, de 20 d'abril, de l'Institut Balear de la Dona. BOIB núm. 54, de 29 d'abril de 2000.

La manifestació més greu de la discriminació, la situació de desigualtat i les relacions de poder dels homes sobre les dones és la violència masclista, definida en la Llei 11/2016, de 28 de juliol², d'igualtat de dones i homes, com la que comprèn qualsevol acte de violència per raó de sexe que tenguí, o pugui tenir, com a conseqüència un perjudici o sofriment en la salut física, sexual o psicològica, i inclou les amenaces d'aquests actes, la coerció i les privacions arbitràries de la seva llibertat, tant si es produeixen en la vida pública com en la privada.

L'Observatori contra la Violència Domèstica i de Gènere del Consell General del Poder Judicial³ determina que l'any 2020 a tot l'Estat espanyol 145.731 dones varen ser considerades víctimes de

2. Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes. BOIB núm. 99, de 4 d'agost de 2016.

3. Observatorio contra la Violencia Doméstica y de Género (2020). Recuperat el 17 de juny de: <https://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Violencia-domestica-y-de-genero/Actividad-del-Observatorio/Datos-estadisticos/>.